

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
29 серпня 2025 року,
протокол № 1

Ректор університету, голова вченої ради,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

29 серпня 2025 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ІСТОРІЯ ОСНОВНОЇ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ»
(Англійська мова)**

**для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізацією 035.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
галузі знань 03 Гуманітарні науки**

м. Хмельницький
2025

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри мовознавства, кандидатка педагогічних наук, доцентка
26 серпня 2025 року

Галина ЛИСАК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри мовознавства
26 серпня 2025 року, протокол №1

Завідувачка кафедри мовознавства,
докторка педагогічних наук, професорка
26 серпня 2025 року

_____ Ольга НАГОРНА

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
26 серпня 2025 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
27 серпня.2025 року, протокол № 1

Голова методичної ради університету, кандидатка наук
з державного управління, доцентка
27 серпня 2025 року

_____ Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг 0,4 ум.др.арк.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 4
2. Заплановані результати навчання	– 5
3. Програма навчальної дисципліни	– 6
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 7
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 8
4.2. Аудиторні заняття	– 8
4.3. Самостійна робота студентів	– 8
5. Методи навчання та контролю	– 8
6. Схема нарахування балів	– 9
7. Рекомендована література	– 9
7.1. Основна література	– 9
7.2. Допоміжна література	– 9
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 10

1. Опис навчальної дисципліни

1.	Шифр і назва галузі знань	–	03 Гуманітарні науки
2.	Код і назва спеціальності	–	035 Філологія
3.	Назва спеціалізації	–	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська
4.	Назва дисципліни	–	Історія основної іноземної мови
5.	Тип дисципліни	–	основна
6.	Код дисципліни	–	ОК 18.
7.	Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	–	перший
8.	Ступінь вищої освіти, що здобувається	–	бакалавр
9.	Курс / рік навчання	–	другий
10.	Семестр	–	третій
11.	Обсяг вивчення дисципліни:		
	1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	–	3,5 / 105
	2) денна форма навчання:		
	аудиторні заняття (годин)	–	36
	% від загального обсягу	–	34
	лекційні заняття (годин)	–	12
	% від обсягу аудиторних годин	–	11
	практичні заняття (годин)	–	24
	% від обсягу аудиторних годин	–	23
	самостійна робота (годин)	–	69
	% від загального обсягу	–	66
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	
	самостійної роботи	–	
	3) заочна форма навчання:		не передбачена
	аудиторні заняття (годин)	–	–
	% від загального обсягу	–	–
	лекційні заняття (годин)	–	–
	% від обсягу аудиторних годин	–	–
	семінарські заняття (годин)	–	–
	% від обсягу аудиторних годин	–	–
	самостійна робота (годин)	–	–
	% від загального обсягу	–	–
	тижневих годин:		
	аудиторних занять	–	–
	самостійної роботи	–	–
12.	Форма семестрового контролю	–	іспит
13.	Місце дисципліни в логічній схемі:		
	1) попередні дисципліни	–	ОК 13 Практичний курс основної іноземної мови ОК 15 Практичний курс другої іноземної мови
	2) супутні дисципліни	–	ОК 17 Лінгвокраїнознавство англійськомовних країн
	3) наступні дисципліни	–	ОК 19 Лінгвокраїнознавство німецькомовних країн

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Історія основної іноземної мови» (англійська мова мова) забезпечує програмні компетентності та програмні результати навчання, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни, передбачених освітньо-професійною програмою «Бакалавр філології»:

<p>Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни</p>	<p>ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями. ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. ЗК 10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов(и), що вивчаються(ється). ФК 4. Здатність аналізувати діалектні та соціальні різновиди мов(и), що вивчаються(ється), описувати соціолінгвальну ситуацію. ФК 5. Здатність використовувати в професійній діяльності системні знання про основні періоди розвитку літератур, що вивчаються, від давнини до ХХІ століття, еволюцію напрямів, жанрів і стилів, чільних представників та художні явища, а також знання про тенденції розвитку світового літературного процесу та української літератури. ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.</p>
<p>Програмні результати навчання</p>	<p>ПР 4. Розуміти фундаментальні принципи буття людини, природи, суспільства. ПР 5. Співпрацювати з колегами, представниками інших культур та релігій, причетними до різних політичних поглядів тощо. ПР 18. Мати навички управління комплексними діями або проектами при розв'язанні складних проблем у професійній діяльності в галузі обраної філологічної спеціалізації та нести відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах</p>

<p>Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен продемонструвати такі результати навчання:</p>	
<p>1. Знання</p>	
1.1)	хронологію розвитку англійської мови, включаючи фонетику, граматику, морфологію та синтаксис
1.2)	ключові історичні події, що вплинули на процес формування англійської мови;
1.3)	зв'язок між загальними принципами мовознавства і фактами сучасної англійської мови, що вивчаються у курсі.
<p>2. Розуміння</p>	
2.1)	інтерпретувати та пояснювати факти і принципи мовного розвитку, вивчені під час курсу;
2.2)	пояснювати мовні зміни, принципи мовної еволюції та особливості розвитку лексики, граматики та фонетики;
2.3)	прогнозувати можливі майбутні зміни в англійській мові на основі її історичного розвитку.

3. Застосування знань	
3.1)	критично оцінювати традиційні й сучасні теорії походження мови та екстралінгвістичні й інтралінгвістичні закони розвитку мов,
3.2)	класифікувати мови світу за різними ознаками, визначати морфологічні типи мов
3.3)	аналізувати граматичні ознаки синтетичних та аналітичних мов, оперувати основними лінгвістичними термінами
3.4)	класифікувати звуки мови за основними та додатковими ознаками
3.5)	класифікувати частини мови за основними критеріями, характеризувати сурядні і підрядні словосполучення, види зв'язку слів у них
3.6)	характеризувати парадигматичні та синтагматичні відношення між мовними одиницями.
4. Аналіз	
4.1)	здатні розбивати вивчений матеріал на частини, зокрема аналізувати граматичні, фонетичні та лексичні зміни, що відбулися у різні періоди;
4.2)	ідентифікувати зв'язки між мовними явищами та соціальними факторами.
5. Синтез	
5.1)	поєднувати різні аспекти історичного розвитку англійської мови, аби створити повну картину мовного процесу та пояснити взаємозв'язки між окремими елементами;
5.2)	синтезувати інформацію з різних джерел і періодів для створення нової інтерпретації мовного розвитку.
6. Оцінювання	
6.1)	оцінювати важливість вивченого матеріалу в контексті сучасних філологічних досліджень, визначати його значення для дослідження сучасної англійської мови та інших мовних дисциплін.
7. Створення (творчість)	
7.1)	розвиватимуть здатність до створення нових ідей, культурних продуктів (наприклад, есе, статей, проєктів) з дослідження історії англійської мови;
7.2)	проявлятимуть творчий підхід, адаптуючи знання до сучасних умов багатомірної культури.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Історична лінгвістика. Прото-германська мова. Основні історичні події давньоанглійського періоду

Історична лінгвістика, та її основний метод - порівняльно-історичний. Класифікація германських мов. Основні періоди в історії англійської мови. Ключові історичні події давньоанглійського періоду. Хептархія: формування 7 германських королівств. Діалекти давньоанглійської мови. Давньогерманські писемні пам'ятки.

Тема 2. Фонемний склад давньоанглійської мови

Історичні передумови давньоанглійського періоду. Механізми лінгвістичних змін. Фонемний склад давньоанглійської мови. Кількісні (Contraction, Lengthening) та якісні (PG Correspondences, Anglo-Frisian Brightening, Restoration of "a", OE Breaking, Palatal Diphthongization, I-umlaut, Velar Umlaut) зміни системи голосних давньоанглійської мови. Вплив I-umlaut на граматичну систему англійської мови. Зміни у системі приголосних давньоанглійської мови (West-Germanic Germination of Consonants, Palatalisation and Assibilation, Voicing and Devoicing of fricatives, Metathesis, Hardening, Loss of Consonants in Some Positions).

Тема 3. Морфологія та синтаксис давньоанглійського періоду

Морфологія давньоанглійського періоду. Іменник: граматичні категорії: категорія роду, числа, відмінка. Типи відмінювання давньоанглійського іменника: слабка, сильна, коренева та інші

відміни. Прикметник: граматичні категорії, типи відмінювання: слабка та сильна відміна. Дієслово. Граматичні категорії дієслова у давньоанглійських період. Синтаксис давньоанглійського періоду.

Тема 4. Основні історичні події середньо англійського періоду. Основні характеристики системи голосних та приголосних середньо англійського періоду
 Основні історичні події середньо англійського періоду . Фонемний склад мови середньо англійського періоду. Діалекти середньо англійського періоду. Розвиток лондонського діалекту. Основні характеристики системи голосних середньо англійського періоду. Кількісні та якісні зміни системи голосних. Система приголосних середньоанглійського періоду.

Тема 5. Граматична будова мови середньоанглійського періоду
 Граматична будова мови середньоанглійського періоду. Перехід до невільбованих закінчень. Іменник. Зміни у граматичних категоріях іменника середньо англійського періоду. Прикметник. Займенник. Дієслово. Розвиток часової системи англійської мови . Синтаксис середньоанглійського періоду. Розвиток часової системи англійської мови . Синтаксис середньоанглійського періоду.

Тема 6. Лексичні, фонетичні та синтаксичні особливості новоанглійського періоду
 Основні історичні події новоанглійського періоду. Історичне підґрунття до стандартизації англійської мови. Система голосних ново англійського періоду. Зміни системи голосних. Великий зсув голосних. Розвиток середньо англійських коротких голосних. Система приголосних ново англійського періоду. Вокалізація “r”. Зміни граматичної будова мови новоанглійського періоду. Словниковий склад мови новоанглійського періоду. Синтаксис мови новоанглійського періоду.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем.	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	Історична лінгвістика. Прото-германська мова. Основні історичні події давньоанглійського періоду	17,5	2	4			11,5	–	–	–	–	–	–
2	Фонемний склад давньоанглійської мови	17,5	2	4			11,5	–	–	–	–	–	–
3	Морфологія та синтаксис давньоанглійського періоду	17,5	2	4			11,5	–	–	–	–	–	–

4	Основні історичні події середньо англійського періоду. Основні характеристики системи голосних середньо англійського періоду	17,5	2	4			11,5						
5	Граматична будова мови середньоанглійського періоду	17,5	2	4			11,5						
6	Лексичні, фонетичні та синтаксичні особливості новоанглійського періоду	17,5	2	4			11,5						
	Усього годин	105	12	24			69	–	–	–	–	–	–

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються у силабусі навчальної дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до окремих тем.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3.3. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації.

На семінарських заняттях відбувається:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- тренінги спрямовані на розвиток здатності генерування нових ідей;
- вирішення тестових завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

1. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot) бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;

2. усне або письмове (у тому числі тестове у Google формі чи он-лайн вікторини Kahoot) опитування на семінарських заняттях;
- Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі іспиту.
Структура екзаменаційного білету включає 40 тестових завдань різної складності.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

Рисунок 1. – Схема нарахування балів

6..2. Обсяг балів, здобутих студентами під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Верба Л.Г. Історія англійської мови. Вінниця: Нова Книга, 2012. 296 с.
2. A History of the English Language / [ed. by R. Hogg, D. Denison]. Cambridge: Cambridge University Press, 2006. 495 p.
3. Barber Ch. Early Modern English / Charles Barber. Edinburgh: Edinburgh University Press, 1997. 280 p.
4. Brinton L. J. The English Language: A Linguistic History / L. J. Brinton, L. K. Arnovik. Toronto Oxford University Press, 2006. 522 p.
5. Downing A. English Grammar: A University Course / A. Downing, Ph. Locke. [2nd ed.]. London, New York Routledge, 2006. 610 p.
6. The Oxford History of English / [ed. by L. Mugglestone]. Oxford: Oxford University Press, 2006. 485 p.
7. The Syntax of Early English / [O. Fischer, A. van Kemenade, W. Koopman, W. van der Wurff]. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 341 p.

7.2. Додаткові джерела

1. Lysak H. The historical development of English: from Old English roots to a global lingua franca. *Academia Polonica*. Том 72, № 5. 2025. С.344-356.
2. Schlauch V. *The English Language of Modern Times (since 1400)*. Warszawa. London, 2014. 246 p.
3. Smith J. J. *Sound Change and the History of English* / Jeremy J. Smith. Oxford Oxford University Press, 2007. 196 p.
4. Strang B.A. *History of English*. London, 1970. 7. *The Cambridge History of the English Language/ Cambridge: Cambridge Univ. Press. Vol. 1– 6, 2013.*
5. *The Handbook of Historical Linguistics* / [ed. by B. D. Joseph, R. D. Janda]. Oxford: Blackwell Publishing Ltd., 2003. 881 p.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://bosworthtoller.com/> Bosworth Toller's Anglo-Saxon Dictionary online
2. <https://www.etymonline.com/> Online Etymology Dictionary
3. <https://film.britishcouncil.org/resources/film-archive/history-ofthe-english-language> History of the English Language
4. <https://www.youtube.com/watch?v=dvtVLa4uOYc> The History of English in 10 Minutes (Open University Films, UK)
5. <https://www.youtube.com/watch?v=dvtVLa4uOYc> The Entire History of Roman Britain (55 BC - 410 AD) // Ancient Rome Documentary
6. <https://www.uni-due.de/SHE/> The History of English